

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

22 maart 2004

VOORSTEL VAN DECREET

**– van de heren Koen Helsen en Carlo Daelman, mevrouw Ria Van Den Heuvel
en de heer Jan Roegiers –**

houdende regeling van de interlandelijke adoptie

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door de heer Jan Van Duppen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Koen Helsen.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

de heren Jacques Devolder, Koen Helsen, mevrouw Erna
Van Wauwe, de heer Bob Verstraete ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Carlo Daelman, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heer Luc Martens, mevrouw Ilse Van Eetvelde ;

de heren Jozef Browaeys, Frans De Cock, André Moreau,
Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

de heer Kris Van Dijck.

Zie :

956 (2001-2002)

- Nr. 1 : Voorstel van decreet
- Nr. 2 : Advies van het Kinderrechtencommissariaat
- Nr. 3 : Verslag over hoorzittingen
- Nr. 4 : Advies van de Raad van State
- Nrs. 5 en 6 : Amendementen

DAMES EN HEREN,

Het voorstel van decreet van mevrouw Patricia Ceysens, de heer Guy Swennen, mevrouw Ria Van Den Heuvel en de heer Jan Roegiers, houdende regeling van de interlandelijke adoptie (*Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, nr. 956/1*) is het resultaat van samspraak tussen de indieners van twee vroeger ingediende voorstellen van decreet : het voorstel van decreet van mevrouw Patricia Ceysens c.s. houdende regeling wat de Vlaamse Gemeenschap betreft van diverse aspecten inzake interlandelijke adoptie (*Parl. St. VI. Parl. 1999-2000, nr. 409/1-2*) en het voorstel van decreet van de heer Guy Swennen houdende regeling inzake interlandelijke adoptie in de Vlaamse Gemeenschap (*Parl. St. VI. Parl. 2000-2001, nr. 616/1*). Deze beide vroegere voorstellen werden ingetrokken.

Over het voorstel van decreet werd het advies ingewonnen van het Kinderrechtencommissariaat (*Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, nr. 956/2*).

In het kader van de behandeling van dit voorstel van decreet werden hoorzittingen georganiseerd op 21 en 22 maart 2002 (verslag zie *Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, nr. 956/3*).

Het voorstel van decreet werd voor advies voorgelegd aan de Raad van State (*Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, nr. 956/4*).

Het voorstel van decreet werd, wat de heer Guy Swennen betreft, op 25 juni 2003 overgenomen door de heer Carlo Daelman, en wat mevrouw Patricia Ceysens betreft, op 14 juli 2003 door de heer Koen Helsen.

Een amendement bij het voorstel van decreet is opgenomen in *Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, nr. 956/5*. Omdat dit amendement in een uitbreiding voorziet naar de binnenlandse adoptie, werd er op 11 maart 2004 een hoorzitting over gehouden met een vertegenwoordiger van de binnenlandse adoptiediensten.

Uiteenzetting door mevrouw Dorine Chamon, medewerkster adoptiedienst De Mutsaard

De voorzitter : Mevrouw Chamon, medewerkster van adoptiedienst de Mutsaard, zal namens de verschillende diensten voor binnenlandse adoptie haar visie geven op het voorliggende voorstel van decreet.

Mevrouw Chamon heeft het woord.

Mevrouw Dorine Chamon : Dames en heren, ik werk voor adoptiedienst de Mutsaard waar ik me hoofdzakelijk bezighoud met de begeleiding van afstandsmoeders. Het gaat dan over vrouwen die zwanger zijn of een kind hebben gehad en ervan overtuigd zijn dat ze de toekomst van dat kind niet langer kunnen verzekeren en het kind willen afstaan voor adoptie. Onze visie wordt ook gedragen door de vijf binnenlandse-adoptiediensten.

Toen we het voorstel van decreet en de uitbreiding daarvan naar de binnenlandse-adoptiediensten lazen, kregen we de indruk dat de overheid blijkbaar niet goed weet hoe een binnenlandse-adoptiedienst werkt. Ik zal daarom even schetsen wat wij precies doen en hoe dat gebeurt. Dat kan misschien een aantal misverstanden uit de weg ruimen.

Binnen elke binnenlandse-adoptiedienst worden afstandsmoeders begeleid. De begeleiders zijn andere mensen dan diegenen die instaan voor de selectie, vorming en opvang van de kandidaat-adoptieouders. Er heerst een grote bezorgdheid over belangenvermenging omdat adoptiediensten erop gericht zouden zijn zoveel mogelijk kinderen te laten afstaan en zoveel mogelijk binnenlandse adopties te kunnen realiseren. De tekst die u hebt gekregen, vermeldt de cijfers van het aantal gestarte begeleidingen en het aantal uitgevoerde adopties. Gespreid over de vijf diensten en over 3 jaar krijgen we een verhouding van ongeveer 1 op 3, of 85 adopties op 243. Dat betekent dat voor twee op de drie afstandsouders of -moeders naar een alternatief wordt gezocht.

Het gaat hier over een vorm van hulpverlening die geen strikt schema kan volgen en waarbij een heel grote flexibiliteit nodig is. Zo gebeurt het dat we bij de Mutsaard een telefoontje krijgen dat er 's nachts een vrouw is bevallen die haar kind niet kan meenemen naar huis en het dus wil afstaan voor adoptie. Meestal willen die vrouwen het ziekenhuis zo snel mogelijk verlaten. In zo'n geval proberen de begeleiders in het ziekenhuis te zijn voor die vrouw vertrekt. Ze geven dan alle mogelijke informatie over adoptie en adviseren ook heel uitdrukkelijk dat ze daarvoor de tijd moet nemen. Ze heeft immers een wettelijke bedenktijd van twee maanden, waarin eventueel naar een alternatief kan worden gezocht, zoals bijvoorbeeld de tijdelijke plaatsing van het kind in de pleegzorg. Ook kan een gesprek met de partner of met de ouders van het meisje worden overwogen.

Tijdens de afgelopen 10 jaar is een heel goede samenwerking ontstaan met heel wat ziekenhuizen in

Vlaanderen. Het is zeker niet onze bedoeling om zoveel mogelijk kinderen in adoptie te plaatsen, integendeel zelfs. Indien mogelijk, verkiezen we dat een kind kan opgroeien bij zijn eigen ouders.

Dit voorstel van decreet biedt weinig garanties voor een goede begeleiding van de afstandsmoeders. Ik vrees zelfs dat we teruggaan in de tijd. Onlangs is er een boek verschenen van Carine Hutsebaut met verschrikkelijke verhalen van mensen die kinderen hebben moeten afstaan onder druk en die verkeerd begeleid zijn. We wensen dat zulke zaken tot het verleden behoren. Als de begeleiding, zoals in het voorliggend voorstel van decreet staat, pas aan de adoptiediensten wordt toegewezen als een vrouw heeft beslist om het kind af te staan, dan is dat kind al twee maanden oud. Wat gebeurt er dan met dat kind tijdens die eerste twee maanden? Wie zal tijdens die periode stappen zetten om een andere optie mogelijk te maken?

Dit voorstel van decreet gaat ook voorbij aan de manier van werken van de binnenlandse-adoptiediensten. Wij leven daarbij het integrale proces na. Dat betekent dat er binnen een adoptiedienst mensen zijn die afstandsmoeders begeleiden en mensen die zich bezighouden met de selectie en vorming van de adoptieouders. In het voorliggende voorstel van decreet is geen sprake van selectie. Normaal gezien wordt met die kandidaat-adoptieouders een heel parcours afgelegd. We bouwen een vertrouwensband op met de adoptieouders en met een afstandsmoeder die ons vraagt een goed gezin te vinden voor het kind dat zij zelf niet kan of wil opvoeden. Als het gaat over een kind met problemen, is die vertrouwensband met de adoptieouders heel belangrijk.

In het voorstel van decreet wordt vooral gesproken over nazorg voor adoptiekinderen en -ouders. De geboorteouders worden dikwijls vergeten. Nogtans bellen die ons ook regelmatig op om te vragen naar een foto van het kind of naar wat informatie. De natuurlijke moeder zal dat niet vragen aan een centrum dat ze niet kent. Voor haar is het heel belangrijk om terug te kunnen vallen op mensen die ze al langer kent.

De selectie van kandidaat-adoptanten is niet meer toevertrouwd aan de binnenlandse-adoptiediensten. In een federale wet staat dat eerst een dossier moet worden ingediend bij de jeugdrechtbank. Pas nadien wordt de geschiktheid van de ouders bekeken. Het probleem dat we daarin zien, ligt voor de hand. We kunnen geen screening doen van adoptieouders, we kunnen ze niet voorbereiden en krijgen de kans niet om ze goed te leren kennen. De vraag

is dan hoe we een goede matching en adoptie kunnen doen.

Een knelpunt rond dit voorstel van decreet ligt bij de begeleiding van de afstandsmoeders. Verder gebeurt de voorbereiding hoofdzakelijk buiten de adoptiediensten en is er te weinig mogelijkheid om te werken met kandidaat-adoptanten op voorhand. We hebben natuurlijk ook een probleem met het feit dat de voorbereiding de enige voorwaarde is om iemand te aanvaarden als kandidaat-adoptieouder. We willen ook dat de adoptiediensten meer mogelijkheden krijgen om de nazorg op zich te nemen. Ik heb gelezen dat de nazorg in samenwerking zou gebeuren met allerlei diensten. We zouden de rol van de adoptiedienst daarin graag wat meer uitgesproken zien.

Ik kan hier nog uren praten over allerlei situaties, maar ik zal eindigen met een zeer recent verhaal. Ik ben gisterenavond met een jong meisje haar baby gaan ophalen in een opvanggezin waar deze een maand heeft verbleven. Het ging om een moeder van 21 jaar die nog bij haar ouders woont. Ze was verkracht en had dat psychologisch volledig verdrongen. Ze was na een tijd met klachten naar de dokter gegaan en daar bleek dat ze zwanger was. Ze ging naar het ziekenhuis voor een echografie en daarbij werd vastgesteld dat ze op het einde van de zwangerschap was. Twee dagen later is ze bevallen.

Ik heb dat meisje gezien tijdens de echo en na haar bevalling. Ik kreeg een verhaal te horen van heel veel problemen thuis. De vader had zijn vrouw en kinderen heel veel geslagen en was daarvoor in behandeling geweest. Het meisje wilde haar moeder beschermen omdat zij al zoveel had meegemaakt en wilde daarom niet met nog een baby thuiskomen. Er zijn heel veel gesprekken geweest. We hebben haar overtuigd om het kind te zien en het vast te nemen. Vorige week donderdag ben ik dan samen met haar naar haar thuis gegaan om te zeggen dat ze bevallen was en dat ze het kindje wilde houden. We hebben de mensen dan wat uit de nood geholpen met een hoop kinderspullen. Gisterenavond zijn de moeder en de grootmoeder het kindje gaan ophalen in het opvanggezin.

De adoptiediensten hebben enorm veel expertise opgebouwd. We hebben de kanalen en het vertrouwen van ziekenhuizen gekregen. We worden op de handen gekeken door dokters die het jammer vinden dat een moeder haar kind afstaat. We hebben een samenwerking uitgebouwd die prima verloopt. Het is voor ons dan ook een ontgoocheling dat in het voorstel van decreet is opgenomen dat pas als

de moeder twee maanden na de geboorte definitief beslist om het kind af te staan, een adoptiedienst in actie mag komen. Op die manier moeten we een kind dat we niet kennen met een onbekende achtergrond plaatsen in een gezin dat we ook niet kennen. Hoe kunnen we op die manier goede adopties realiseren ?

Er zijn in het verleden heel wat klachten geweest over adopties, maar dat ging nooit over binnenlandse adopties. Toch delen we in de klappen. We doen ons werk goed, maar dat wordt nu onmogelijk gemaakt. Ik heb het daar bijzonder moeilijk mee. Elke adoptiedienst werkt anders, maar de visie is gelijklopend : elke dienst wil dat alle alternatieven onderzocht worden. We zouden er ook geen enkel probleem mee hebben dat in het voorstel wordt ingeschreven dat het onderzoek naar die alternatieven omstandig moet worden bewezen. Nu hebben we het gevoel dat alle expertise wordt weggegooid en dat goede adoptie niet meer realiseerbaar is.

Mevrouw Sonja Becq : U hebt het over binnenlandse adopties via een adoptiedienst gehad. Vinden nog veel adopties zonder adoptiedienst plaats ? Vroeger gebeurde het wel eens dat een arts mensen uit zijn eigen kennissenkring opbelde met de mededeling dat een pas bevallen moeder haar kind wilde afstaan. Kan dit momenteel nog ?

Mevrouw Dorine Chamon : We weten dat het nog gebeurt. Zo zijn we manifest zeker dat een ziekenhuis in Mechelen tot voor kort kinderen plaatste. Een aantal van die kinderen zijn zelfs geplaatst bij mensen die op onze wachtlijsten stonden. Sinds kort werkt onze dienst met dat ziekenhuis samen. Sindsdien krijg ik, als de hoofdverpleegkundige even niet te zien is, van verpleegkundigen vaak te horen dat de situatie helemaal is veranderd. Vroeger werden kinderen vaak bij de moeder weggenomen en kregen moeders die hun kind voor adoptie wilden afstaan geen enkele begeleiding. We mogen nochtans niet vergeten dat het vaak om een paniecreactie gaat.

Mijns inziens zijn een fractie van de binnenlandse adopties oorspronkelijk als pleegzorgsituaties begonnen. Ik ken zelf een aantal dergelijke gevallen. Meestal gaat het om moeders die twijfelen of ze hun kind willen laten adopteren. Deze moeders worden gestimuleerd om dat niet onmiddellijk te doen. Als ze hun kind in pleegzorg plaatsen, hebben ze de kans om er een band mee op te bouwen. Jaren nadien kunnen ze dan besluiten dat hun kind in het pleeggezin perfect gelukkig is en dat hun rol eigenlijk beperkt is. Indien ze zeker willen zijn dat

hun kind in dat pleeggezin kan blijven, kunnen ze het beter laten adopteren. Deze handelwijze biedt hen de mogelijkheid nadien nog contact met hun kind te houden. Vanuit de pleegzorg worden op een heel mooie manier een aantal adopties gerealiseerd.

Dit proces neemt veel jaren in beslag. Ik heb daar net verwezen naar een moeder die is bevallen twee dagen na de vaststelling van de zwangerschap. Na 7 jaar heeft die moeder besloten dat haar kind er perfect gelukkig uitzag en dat ze het definitief wilde loslaten.

Mevrouw Sonja Becq : Ik vraag me al geruime tijd af of we niet meer synergie tussen pleeggezinnen en adoptiegezinnen tot stand kunnen brengen. Het spreekt uiteraard vanzelf dat de finaliteit totaal verschillend is.

Mevrouw Dorine Chamon : Ik kan u misschien van het omgekeerde overtuigen. Ik werk al 9 jaar in De Mutsaard. Wij vinden al jaren dat adoptie als een onderdeel van het continuüm van de pleegzorg kan worden beschouwd. Aan de ene kant van dit continuüm bevindt zich de weekendopvang, die enkel dient om ouders tijdens het weekend te ontlasten. Aan de andere kant bevinden zich de langdurige plaatsing en ten slotte de adoptie.

Tussen de plaatsing en de adoptie is er een open ruimte die momenteel door de pleegzorg wordt ingevuld. Die ruimte zou door een soort open adoptie kunnen worden ingevuld. In dat geval worden de afstandsouders en de adoptieouders met elkaar in contact gebracht. Aangezien het hier om het opvoeden van andermans kinderen gaat, is de pleegzorg eigenlijk niet veraf.

Mevrouw Sonja Becq : Aangezien de finaliteit verschilt, gaat het niet om hetzelfde. Ouders kunnen ten vroegste twee maanden na de bevalling naar de jeugdrechtbank om de geschiktheid te laten vaststellen. Ondertussen bevindt het kind zich evenwel reeds bij de adoptieouders. Vanuit een juridisch-technische invalshoek heb ik het hier moeilijk mee. Als ik het goed begrijp, kunnen wij daar evenwel niets aan veranderen. Hebt u een oplossing voor dit probleem ?

Mevrouw Dorine Chamon : Dat valt onder de federale bevoegdheden. In het nauw gedreven mensen worden soms zeer creatief. De Vlaamse overheid zou misschien de bemiddelbaarheid kunnen invoeren. Op die manier zou een adoptiedienst een aantal gesprekken met de adoptieouders kunnen voeren om de bemiddelbaarheid na te gaan. De fe-

derale wetgeving plaatst ons hier in een moeilijke situatie. Een dossier kan pas worden ingediend als een kind zich reeds bij een gezin bevindt.

Soms weten we op voorhand manifest zeker dat het grondig mis zal lopen. De vraag is hoe we dergelijke ouders van een adoptie kunnen weerhouden. We hebben weinig houvast om op te treden. Het aanvaarden van alle kandidaat-adoptanten lijkt me alleszins geen goed idee. De Mutsaard heeft de stroom adoptanten beperkt. Hoewel dit enigszins conservatief kan overkomen, werken we enkel met gehuwde koppels. Op het ogenblik dat ze een aanvraag indienen, mogen kandidaat-adoptanten niet ouder dan 37 jaar zijn. Ze moeten in een bepaalde regio wonen en ze moeten ongewenst kinderloos zijn. Momenteel krijgen we een twintigtal aanvragen en plaatsen we zes tot tien kinderen per jaar. Indien we geen voorwaarden stelden, zouden we ons snel weer in de situatie van enkele jaren geleden bevinden. We zouden jaarlijks honderden, soms zeer bedenkelijke, aanvragen krijgen en we zouden geen grond meer hebben om de adoptieouders te selecteren.

Ik weet dat we dit probleem hier moeilijk kunnen oplossen. Indien we de mogelijkheid krijgen om voor de voorbereidingen in te staan en om de kandidaat-adoptanten te leren kennen, zullen we dit probleem beter kunnen aanpakken.

We verwachten ons aan een hoop rechtszaken. Aangezien wij in de matching rekening houden met de afstandsmoeder, zou ik haar eigenlijk kunnen manipuleren ten voordele van een gezin dat ikzelf ken of heb gezien en waarvan ik vermoed dat ze dat goed zullen doen. Dat lijkt me niet de gepaste manier van werken.

Mevrouw Sonja Becq : U pleit er dus voor toch een zicht te hebben op de evaluatie van de adoptieouders ?

Mevrouw Dorine Chamon : Het probleem is natuurlijk dat die evaluatie pas gebeurt nadat het adoptiedossier van een bepaald gezin voor een specifiek kind is ingediend. Normaal gezien is het kind dan al bij die adoptieouders. Welke rechter zal dat kind daar nog weghalen ? Welke adoptieouder zal nog gemotiveerd kunnen worden voor een evaluatie als het kind er al is ?

Mevrouw Sonja Becq : Als u het kind en de ouder bij elkaar hebt gebracht, dan is de evaluatie toch al gemaakt ? Dan kan die rechtbank daar toch op doorgaan. Dit lijkt me dan ook een onterechte vrees.

U staat heel uitdrukkelijk in voor de begeleiding van de afstandsouders, maar dat staat blijkbaar niet in de omschrijving van de adoptiediensten.

Mevrouw Dorine Chamon : Zodra de beslissing is gevallen, is dat wel het geval, maar dan is het te laat. Dat is immers twee maanden na de geboorte van het kind.

Als een meisje bevalt zonder dat ze daar thuis iets over heeft gezegd, dan zijn de uren van groot belang. Heel weinig ouders kunnen appreciëren dat ze bijvoorbeeld maar na twee weken vernemen dat hun dochter is bevallen en het kind wil meebrengen naar huis. Op zo'n moment is de berg waar zowel dat meisje als haar ouders overheen moeten, gigantisch veel hoger dan als we de ouders pakweg twee dagen na de bevalling kunnen uitnodigen in de kraamkliniek. We kunnen die mensen dan vertellen dat dit niet wijst op een slechte opvoeding en dat ze zichzelf geen verwijten moeten maken. Dat zijn echter zaken die niet meer moeten gebeuren twee maanden van de bevalling.

Mevrouw Sonja Becq : Hoe komen mensen bij uw dienst terecht ?

Mevrouw Dorine Chamon : We krijgen veel doorverwijzingen van allerhande sociale diensten. Bij de Mutsaard komt het merendeel van de aanvragen rechtevrij van de ziekenhuizen, artsen, gynaecologen en huisartsen. Wij geven dan het nummer door van onze dienst en vragen om contact met ons op te nemen of aanwezig te zijn bij een consultatie.

Dat geeft ons enorm veel mogelijkheden om op te treden en ervoor te zorgen dat de zaak al volledig in orde is voor de bevalling. Voor de werkdruk moeten we het niet doen : we steken daar immers veel meer tijd in dan in de regeling van een adoptie.

Mevrouw Sonja Becq : Naast de voorbereiding zoals die nu gebeurt (voor iedereen op een gelijke manier) kunnen jullie de adoptieouders van dichterbij evalueren. Bij een buitenlandse adoptie kan dat niet, omdat de afstand tussen de afstandsouders en de adoptieouders veel groter is. Het is dan toch gemakkelijker een matching te maken aangezien je de adoptieouders beter kent ?

Mevrouw Dorine Chamon : Ik weet niet hoe we dat met het voorliggende voorstel van decreet moeten aanpakken. Als iedereen die een voorbereiding heeft gevolgd, bij een binnenlandse adoptiedienst kan binnenstappen om een kind te adop-

teren, waar gaan we dan naartoe ? Het gaat dan immers om honderden mensen.

In het voorstel van decreet staat – maar niet expliciet – dat we moeten bemiddelen bij adoptie. Zo zijn bij ons al mensen langs geweest die buiten de leeftijdscategorie vallen. We kregen ook een vrouw op bezoek die een kind wil adopteren, niet omdat ze zelf geen kinderen kan krijgen maar omdat haar man geen kinderen wil. Dat zijn dus kandidaat-adoptieouders. Dat zijn de mensen die wij aan de deur zullen krijgen, maar wij hebben geen enkel houvast om die mensen te weigeren.

Mevrouw Sonja Becq : Hier zit u dan ook vast met de federale wetgeving.

Mevrouw Dorine Chamon : Ik weet het en ik hoop dat daar ooit een wijziging in komt. Blijkbaar heeft iedereen dat overlezen. Dat is ook een verwijt aan onszelf, want ook wij hebben dat te laat opgemerkt.

Mevrouw Sonja Becq : Ik weet niet of dat voor iedereen geldt. Men wilde alleen geen evaluatie van adoptieouders, maar slechts via een kleine ingreep voorzien in een sociaal onderzoek.

Mevrouw Dorine Chamon : Voor de buitenlandse adoptie is die ingreep er nog, maar niet meer voor de binnenlandse adoptie, behalve als het kind er al is.

Mevrouw Sonja Becq : Bij de buitenlandse adoptie zal het kind er op dat moment ook al zijn.

Mevrouw Dorine Chamon : Dat denk ik niet. Bij een buitenlandse adoptie kan men zich aanmelden bij een adoptiedienst nadat men geschikt verklaard is. Bij een binnenlandse-adoptiedienst kan iedereen vragen om een kind te adopteren.

Ik vraag me af hoe wij die adoptie nog goed kunnen laten verlopen. Hoe kunnen wij een afstands-moeder nog garanderen dat haar kind in een goed gezin terecht komt ? Tenslotte zijn we hier wel met kinderen bezig. Het gaat meer bepaald om het recht van een kind om te kunnen opgroeien in een nieuw gezin met bepaalde minimale garanties. Zoals de zaken er nu voor staan, gaat het om het recht van mensen die geen kinderen hebben en een kind willen adopteren, zonder dat iemand zich daarmee bemoeit.

Mevrouw Sonja Becq : Hebt u voorstellen voor amenderingen geformuleerd ?

Mevrouw Dorine Chamon : Neen, maar het lijkt me niet moeilijk om in de tekst ‘wanneer een vrouw heeft beslist’ te vervangen door ‘wanneer een vrouw het voornemen kenbaar heeft gemaakt tot adoptie te willen overgaan’. Bovendien moet ook worden toegevoegd dat een dienst moet kunnen bewijzen dat die vrouw begeleid is en dat er alternatieven besproken zijn. Daar moeten dan ook serieuze verslagen van bestaan.

We hebben helemaal geen probleem met de controle op ons werk. We staan recht in onze schoenen. Het probleem is wel dat we op die manier geen adoptie meer kunnen regelen waar we nog achter staan.

Mevrouw Sonja Becq : Kunnen mensen die hun kind willen afstaan voor adoptie ook nog bij andere diensten terecht ?

Mevrouw Dorine Chamon : Sifra bijvoorbeeld is een vrijwilligersorganisatie die aan telefonische hulpverlening doet. Als die organisatie een vraag krijgt van een vrouw die ongewenst zwanger is, zal ze die zeker in eerste instantie niet doorverwijzen naar een adoptiedienst. Pas als die vrouw zelf kenbaar maakt dat ze het kind niet kan houden, komen wij op de proppen.

Mevrouw Sonja Becq : U bent eigenlijk nog een extra filter omdat in veel gevallen de moeders er toch voor kiezen om het kind te houden.

Mevrouw Dorine Chamon : Dat is heel duidelijk zo. De cijfers die ik vermeldde, gaan over de voorbije drie jaar, maar de verhouding is wel algemeen. In ongeveer een op drie gevallen komt er daadwerkelijk een adoptie.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Is uw grootste probleem met dit voorstel van decreet niet dat de begeleiding vooraf en op het moment zelf zou wegvallen ?

Mevrouw Dorine Chamon : Dat is een van onze twee grote bekommernissen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Ik wil daar een ethische vraag over stellen waar ik zelf niet uit ben. Binnenlandse-adoptiediensten hebben een totaalwerking en hebben expertise opgebouwd. Ze zijn in de meeste gevallen ook goed bezig. Ik heb wel wat opmerkingen bij de grenzen die worden getrokken bij wie wordt bediend en wie niet, maar dat doet nu niet ter zake.

Ik worstel wel met de vraag of het wenselijk en opportuun is dat een adoptiedienst instaat voor de begeleiding van ongewenst zwangeren. Ik ben daar niet uit. Dat is hetzelfde als een abortuscentrum dat de begeleiding zou doen van ongewenst zwangeren. Ik ben geneigd te zeggen dat dit gescheiden moet worden. Het doel van uw organisatie is om goede adopties tot stand te brengen, en het lijkt me dan beter dat u in het verhaal komt op het moment dat er een kind ter beschikking is.

Mevrouw Sonja Becq : Waar kunnen die ongewenst zwangere vrouwen dan wel terecht ?

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Er zijn verschillende goede opvangmogelijkheden, via huisartsen bijvoorbeeld. Er zijn in het circuit verschillende mogelijkheden om goed opvangen te worden.

Mevrouw Dorine Chamon : We begeleiden moeders en screenen kandidaat-adoptanten. We realiseren adopties en verzorgen de nazorg. Dat zorgt ervoor dat we het ons niet kunnen permitteren om daar los mee om te gaan. Als we niet degelijk zouden werken, dan zou de afstandsmoeder ons achteraf kunnen verwijten dat we haar kind hebben afgepakt en haar verkeerd hebben begeleid. We moeten ook werken met een adoptiekind dat informatie komt vragen. Als dat kind dan te horen zou krijgen dat de moeder het had willen houden, maar dat de adoptiedienst haar verkeerd heeft begeleid, zou dat op onze nek terechtkomen.

Adoptieouders willen ook alleen maar kinderen adopteren waarvan ze weten dat ze terecht zijn afgestaan door de moeder. Ze willen geen kind opvoeden dat is afgestaan zonder rijp beraad. Het loskoppelen is geen garantie dat het beter zal zijn. Als andere diensten een foute begeleiding doen, zien ze daar de consequenties niet van. Wij worden ermee geconfronteerd omdat we de laatste stap zijn in het proces. Als we adoptieouders niet goed selecteren of voorbereiden, dan krijgen we de weerslag. Die mensen gaan dan hulp zoeken waardoor de naam van onze dienst in het gedrang komt. Als we de afstandsmoeders niet goed begeleiden, dan krijgen we ook de weerslag na verloop van tijd.

Het is net omdat we het hele proces meemaken, dat we degelijk kunnen werken. Ik ben het wel eens met mevrouw Van Den Heuvel dat er andere diensten zijn die ook goed begeleiden. Hulpverleners kunnen echter niet altijd alle informatie over adoptie geven. Ze kunnen wel iets zeggen over de juridische kant van de zaak. Met onze ervaring kunnen we ook iets zinnigs zeggen over wat adop-

tie op lange termijn betekent. We hebben moeders die twintig of dertig jaar geleden hun kind hebben afgestaan en ons nu nog vertellen dat ze elke dag aan dat kind denken, ook al hebben ze het bewust afgestaan. Het is onze taak om dat te vertellen aan iemand die overweegt zijn kind af te staan. Het is niet omdat een kind weg is, dat de moeder verder kan met haar leven : dan pas begint het. Net omdat we bij het hele proces zijn betrokken, is er de garantie dat het goed gebeurt omdat we anders achteraf toch met de problemen zitten.

Mevrouw Sonja Becq : U voert een contradictorisch pleidooi. U bent een adoptiedienst, maar u wilt wel dat zo weinig mogelijk vrouwen hun kind afstaan. U vindt het belangrijk om een afstandsmoeder goed te begeleiden in haar inherente wens om het kind te houden.

Mevrouw Dorine Chamon : We zijn een adoptiedienst en zo'n dienst is noodzakelijk. Voor een aantal ouders en kinderen is adoptie de beste oplossing. We willen echter niet dat iemand een kind afstaat in een paniecreactie. Dat is niet de bedoeling.

Mevrouw Sonja Becq : Vreest u dat als de begeleiding van de afstandsouders losgekoppeld wordt, er meer zal worden beslist om tot adoptie over te gaan ?

Mevrouw Dorine Chamon : De twee dingen zijn mogelijk. Ik heb ooit meegemaakt dat een vrouw beviel in een ziekenhuis en haar kind wilde afstaan. De verpleegkundige zei dat als de moeder het kind geen eten zou geven, het niets zou krijgen. Ze moest voor haar kind zorgen. Het verpleegkundig personeel heeft de grootouders gebeld en heeft de situatie gemanipuleerd om het kind bij de moeder te houden. Dat is geen goede handelwijze. Een moeder moet de keuze en de nodige vrijheid krijgen. Tijdens de twee maanden durende bedenktijd moet ze de gelegenheid krijgen om haar kind te zien en moet ze zeker zijn dat het goed wordt opgevangen. Op dat ogenblik moet ze nog geen definitieve beslissing nemen.

Tijdens die twee maanden kunnen we eventueel een andere mogelijkheid uitwerken of de moeder begeleiden om het gigantisch verlies te verwerken. We mogen immers niet uit het oog verliezen dat de meeste afstandsmoeders zich verschrikkelijk hard schamen omdat ze hun kind in de steek laten. Dat het gaat om moeders die hun kind niet willen, is een verkeerde voorstelling van zaken. Moeders kiezen voor adoptie omdat ze op die manier de toekomst van hun kind veilig willen stellen. Indien we deze beslissing aan andere mensen overlaten,

zal de slinger te veel naar de ene of naar de andere richting overslaan.

Gelukkig moeten we, gespreid over een periode van 3 jaar, in heel Vlaanderen slechts 243 begeleidingen verzorgen. Jaarlijks komt dat dus neer op ongeveer 80 begeleidingen. De vraag is hoe we ervoor kunnen zorgen dat alle mogelijke sociale diensten en huisartsen zich voldoende over deze materie ontfemen. Bovendien wordt van de betrokken hulpverlener een grote flexibiliteit gevraagd. Hij moet zeer snel op eventuele twijfels kunnen reageren en onmiddellijk de nodige informatie kunnen verstrekken.

Ouders die aan een adoptie denken, moeten zich in een ziekenhuis vaak hard verweren. In de ziekenhuizen vindt iedereen het normaal dat een kind bij de moeder blijft. In sommige materniteiten zullen de verpleegkundigen het moedergevoel trachten te stimuleren door het kind in de armen van de moeder te duwen. Pas op het ogenblik dat iemand zegt dat hij een moeder wil helpen indien ze voor adoptie zou kiezen, trekken deze mensen hun stekels in. Vervolgens kan de hulpverlener trachten te achterhalen wat er precies aan de hand is en waarom iemand een zo definitieve beslissing wil nemen. Indien de vraag vroeger wordt gesteld, komt het beslissingsrecht in het gedrang en wordt de moeder in het defensief gedrongen.

Dit integraal proces is aan de adoptiediensten toevertrouwd. Wij moeten hier zeer consciëntieus mee omgaan en ervoor zorgen dat we adoptieouders, afstandsouders en kinderen jaren later nog in de ogen kunnen kijken.

Mevrouw Sonja Becq : Ik heb vernomen dat er nog één dienst is die zich specifiek op de adoptie van kinderen met een handicap toelegt. Deze dienst wil rekening houden met de specifieke problematiek die hierbij komt kijken. Ik weet niet hoe ik deze specificiteit moet inschatten. Blijkbaar willen bepaalde adoptieouders voor een kind met een handicap zorgen. Ik heb trouwens vernomen dat die dienst vroeger tevens voor interlandelijke adopties instond.

Mevrouw Chamon, hoe ziet uw organisatie die specificiteit ? Op welke manier zou die dienst moeten functioneren ? Moeten deze werkzaamheden binnen een andere dienst worden geïntegreerd ? Ik kan me namelijk voorstellen dat de nazorg heel anders is.

Mevrouw Dorine Chamon : Dat klopt. Het betreft hier de VZW Emmanuel. Dit is niet langer een

aparte adoptiedienst. De in het vorige decreet opgenomen verplichtingen zijn te zwaar voor een dienst die jaarlijks een of twee adopties realiseert. De Mutsaard en VZW Emmanuel werken al enkele jaren samen.

De werking van deze VZW draait rond zeer pijnlijke situaties. Het gebeurt wel eens dat ouders niet voor een kind met een handicap willen zorgen. In dat geval doen we een beroep op deze dienst. In eerste instantie praten ze met de ouders over de gevolgen van de handicap van hun kind. Ik woon deze gesprekken soms bij.

De mensen achter deze VZW hebben zelf twaalf kinderen met een handicap geadopteerd. Op die manier dragen ze hun christelijke beweging uit. Telkens opnieuw slagen ze erin gezinnen te vinden die een kind met een handicap willen adopteren. Hoewel we hier gesprekken mee voeren, volgen deze adoptieouders het klassieke parcours niet. In bepaalde gevallen zorgen wij voor de selectie. In andere gevallen is die selectie eerder al door een dienst voor buitenlandse adoptie gebeurd. Deze problematiek verdient alleszins meer aandacht.

Binnenkort zal in het Antwerpse een kind met een handicap worden geboren. Tijdens de recentste echografie is gebleken dat het een open verhemelte heeft. De ouders zijn zelfstandigen en hebben verklaard dat ze geen tijd hebben om voor dit kind te zorgen. Dit kind moet worden opgevangen. Dit kost verschrikkelijk veel geld. Er is geen gespecialiseerde opvang voorhanden. De mensen van VZW Emmanuel vangen dergelijke kinderen meestal zelf op. Zij vinden dat Vlaanderen voor het Franse systeem moet kiezen. In Frankrijk worden deze kinderen door de gemeenschap opgevangen. Een moeder die van een gehandicapt kind is bevallen, kan dit voor adoptie afstaan. Indien ze voor adoptie kiest, wordt dit kind door de staat opgevangen en verzorgd. Pas op het ogenblik dat het kind er klaar voor is, zal het naar een adoptiegezin worden doorgeschoven. In Vlaanderen beschikken we niet over dergelijke voorzieningen.

Mevrouw Sonja Becq : Deze specialisatie zou in een andere dienst kunnen worden ondergebracht.

Mevrouw Dorine Chamon : Een uitbreiding van dit aanbod zou mogelijk moeten zijn. We hebben hiervoor niet echt een aparte dienst nodig. De zeer aparte begeleiding en de bijzondere gezinnen die hier een levensdoel van hebben gemaakt, zorgen voor een groot verschil met de gewone adoptieprocedures. De meeste kandidaat-adoptanten hunkeren naar een kind. De gezinnen die een kind met

een handicap willen opvangen, komen op voor de zwakken in de maatschappij. Dergelijke adopties kosten sowieso meer geld dan gewone adopties.

De voorzitter : Ik dank mevrouw Chamon namens de commissie voor haar uiteenzetting.

De verslaggever,

Jan VAN DUPPEN

De voorzitter,

Koen HELSEN
